

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Kuulemistilaisuus perhevapaaudistuksesta 22.10.2019

Suomen Vanhempainliitto kiittää mahdollisuudesta osallistua kuulemistilaisuuteen perhevapaaudistuksesta. Olemme yhdessä muiden lapsi- ja perhejärjestöjen kanssa tehneet asiasta kannanotot 04/17 ja 11/2018.

Antti Rinteen hallituksen tavoitteena on nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi, tämän tavoitteen saavuttamisessa työn ja perheen yhteensovittaminen on merkittävässä roolissa. Hallitusohjelmassa mainitut keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeansuuntaisia. Perhevapaaudistus tulee toteuttaa siten, että perheiden nykyisiä oikeuksia ei heikennetä.

Perhevapaaudistus on toteutettava tällä hallituskaudella. Uudistuksen pitää helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista, edistää tasavertaista vanhemmuutta ja huomioida lapsen etu. Haluamme korostaa, että lapsinäkökulma on keskeinen perhevapaaudistuksen valmistelussa, eikä uudistusta voida valmistella ainoastaan työelämän näkökulmasta. Yksilön loppuelämän kehityksen kannalta ensimmäiset elinvuodet ovat erityisen keskeisiä. Riittävän pitkä perhevapaa mahdollistaa lapselle turvallisen hoivan sekä lapsen ja vanhempien välisen kiintymyssuhteen rakentumisen. Laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut edistävät lapsen kehitystä. Perheiden ja pienen lapsen tilanteet ja tuen tarpeet ovat aina yksilöllisiä.

Perhevapaajärjestelmän on oltava yhdenvertainen ja joustava kaikille perheille. Uudistus tulee toteuttaa siten, että se kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia perheitä. Myös perheiden monimuotoisuus tulee ottaa huomioon perhevapaoikeuksien määrittelyssä. Uudistuksessa tulee huomioida myös erilaiset elämäntilanteet. Perhevapaiden pitämisen mahdollisuus on turvattava kaikille perheille ja vanhemmille riippumatta vanhemman työtilanteesta. Esimerkiksi työsuhteen määräaikaisuus, yrittäjyys tai työttömyys voivat olla esteenä sille, että vanhemmat eivät voi jakaa perhevapaita haluamallaan tavalla. Uudistuksessa on huolehdittava siitä, ettei lapsi tai kumpikaan vanhemmista joudu heikompaan asemaan kuin nykyisin.

Isien perhevapaiden käytön lisääminen toteutuu parhaiten pidentämällä isälle korvamerkittyä ansiosidonnaista vanhempainvapaata. Sitä ei pidä tehdä lyhentämällä äidin ansiosidonnaista vanhempainvapaata. Perheiden tilanteet ovat yksilöllisiä, joten on kannatettavaa, että perheillä on vapaasti valittava vanhempainvapaajakso, jonka jakamisesta vanhemmat voivat päättää itsenäisesti. Molemmilla vanhemmilla tulee olla yhtäläinen mahdollisuus perhevapaisiin joustavasti lapsen tarpeet ja perheen aikuisten työtilanne huomioiden. Vanhemmilla pitää olla oikeus valita, missä järjestyksessä vanhempainvapaat pidetään.

Perhevapaauudistuksessa tulee ottaa huomioon muuttuva työelämä, erilaiset työmarkkina-asetat ja työnteon muodot. Uudistuksen tulee luoda perheille vaihtoehtoja työn ja perheen yhteensovittamiseksi eri tilanteissa (yrittäjät, työttömät, opiskelijat ja apurahalla työskentelevät). Osittaista vanhempainvapaata pitää uudistaa joustavammaksi, jotta se tukee työhön paluuta tai mahdollistaa vanhemman opiskelun. Perheen, opiskelun ja työelämän sujuva yhdistäminen koskee perhevapaiden kannalta mahdollisuutta käyttää vapaita useammassa jaksossa myös osa-aikaisena ja mahdollisuutta siirtää tarvittaessa vapaata myöhempään ajankohtaan. Perhevapaita voisi joskus hyödyntää joku muu kuin lapsen vanhempi, esimerkiksi lapsen isovanhempi tai muu läheinen henkilö. Järjestöt pitävät tärkeänä kehitystä, jossa suomalaiset yritykset tarjoavat työntekijöilleen perhevapaita myös lastenlasten tai sisarusten lasten hoitoon.

Perhemyönteinen työelämä ja isän roolin vahvistaminen hoivaavana vanhempana vaativat asenteiden muokkausta ja tavoitteellista vaikuttamistyötä. Joustava perhevapaajärjestelmä ei ole vain työntekijän ja perheiden etu vaan myös työnantajan etu.

Hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että kotihoidontuki jatkuu nykymuotoisena ja mahdollisuus maksaa etuus suoraan lasta hoitavalle isovanhemmalle selvitetään. Kotihoidon tuen kestosta tulee uskaltaa käydä keskustelua. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten lasten kohdalla aikaisempi varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee lapsen kielenkehitystä ja koulutusjärjestelmään mukaan pääsyä ja edesauttaa samalla vanhemman kouluttautumista ja työllistymistä.

Varhaiskasvatuksessa toteutettavat muutokset (subjektiivisen oikeuden palautus ja suhdeluvun palauttaminen 1:7) ovat toivottuja. Mikäli kotihoidontukeen tehdään muutoksia, vaikuttaa se varhaiskasvatuksen osallistumisasteeseen ja vaatii resurssointia. Varhaiskasvatuksen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta se pysyy houkuttelevana vaihtoehtona myös nuorimpien lasten osalta. Karvin 09/19 julkaisemassa varhaiskasvatuksen laatu arjessa tutkimusraportissa havaittiin puutteita erityisesti alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksen laadussa.

Helsingissä 22.10.2019

Ulla Siimes
toiminnanjohtaja

Merja Korhonen
varhaiskasvatuksen asiantuntija